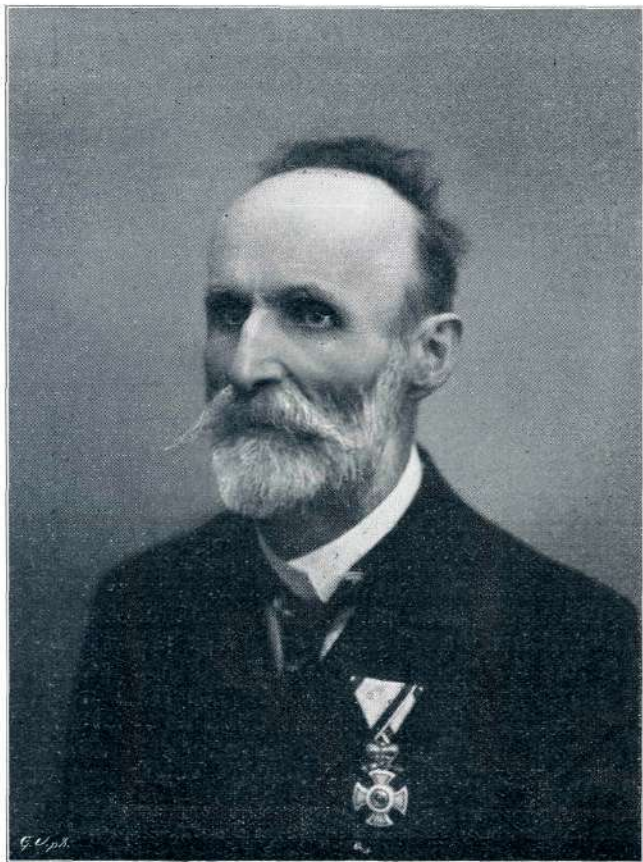

To in ono.

Franc Gerbić.

Dne 5. oktobra t. l. je slavil naš zaslužni slovenski skladatelj in ravnatelj Glasbene Matice, Fran Gerbić, svojo sedemdesetletnico. Rodil se je leta 1840. v Cerknici na Notranjskem. Obiskoval je v Ljubljani realko in pozneje pripravnico. Po dokončanih študijah je bil imenovan nadučiteljem v Ilirski Bistrici. Kmalu pa je zapustil ta poklic in se podal v Prago, kjer se je na konservatoriju posvetil solopetju, klavirju in kompoziciji. Po dovršenju konservatorija je prevzel angažma

FRANC GERBIĆ

pri Narodnem gledišču v Pragi kot junaški tenor, po enoletnem bivanju je odšel k operi v Zagreb, kjer je bival 9 let, potem v Ulm in slednjič v Lvov. Tukaj se je poslovil od glediške kariere in sledil častnemu povabilu kot profesor solopetja na konservatoriju v Lvovu; po 4letnem delovanju na tem zavodu se je podal k nam v Ljubljano, kjer je prevzel mesto ravnatelja v Glasbeni Matici. V Ljubljani je deloval tudi mnogo let kot kapelnik pri naši operi, katero je ustvaril, kot profesor na pripravnici in kot regens chori pri cerkvi sv. Jakoba. Kot skladatelj je znan širom naše domovine in izven nje. Stvoril je mnogoštevilne moške in ženske zборе, kantate, pesmi, koračnice, klavirske komade, cerkvene speve, maše in simfonije ter osobito opero „Kres“. Slavljeneč je častni član hrvaškega narodnega gledišča in deželnega glasbenega zavoda in imeitelj viteškega križca Danilovega reda. V današnji številki prinašamo slavljenčevo sliko.

Davorin Jenkov častni večer.

V spomin petdesetletnice slovenske narodne himne „Naprej zastava Slave!“ je priredila Gl. Matica dne 6. nov. t. l. svojemu častnemu članu, skladatelju Davorinu Jenku, častni večer.

Vpeljal nas je vanj g. prof. dr. Fr. Ilešič, ki je v svojem vseskoz pesniško nadahnjemem in navdušenem slavnostnem govoru lepo in zanimivo osvetljeval dobo, v kateri je nastal naš „Naprej“, in nam v tej dobi narodnega probujenja še posebno slikal nastop Simona Jenka kot pesnika, Davorina pa kot skladatelja.

Nato se je vršil koncert, sestojč iz samih Davorin Jenkovih — in sicer od njega samega izbranih — skladb.

Najprvo smo čuli moške zборе: „Pobratimija“, „Lipa“ in „Na moru“. Kje je kak slovenski pevec, ki bi ne bil še nikoli pel vsaj prvih dveh, našemu ljudstvu v kri in mozg prešlih pesmi? Kje je pa tudi kak pevovodja na Slovenskem, ki bi bil zlasti „Pobratimijo“ izvajal že kdaj na tako originalen, mirnodostojen in svečanorešen način, kot je to storil topot mojster Hubad! Tudi se ne spominjam, da bi bil Matični moški zbor v zadnjih letih kdaj proizvajal kako skladbo bolj dovršeno kot ravno pri tem častnem večeru „Pobratimijo“. Zato ni čuda, če pozornemu poslušalcu v takih trenutkih zaraja duša in bi od veselja najrajši zavriskal, če bi to v koncertni dvorani ne bilo nedostojno. Tudi nežno „Lipo“ je zbor zelo okusno izvajal in omenjam še kot posebno vrlo uspelo mesto: *pp*, oziroma *crescendo* in *de-crescendo* v drugi, oziroma, ker je zbor pel le prvo in tretjo — v tretji kitici. Srbski zbor „Na moru“, ki ga je moški zbor zapel istotako sigurno in točno kot prejšnja dva, je prikupljiva skladba, dasi nekoliko drugačnega značaja in fature nego prvi dve slovenski. Precej značilen v melodiji in lahkotno valovit v ritmu učinkuje ta zbor še najbolj s svojim nad vse krepkim in odločnim končnim *ff*.

Za temi tremi zbori je sledila slavnostna overtura za veliki orkester, ki jo je Davorin Jenko zložil v Belgradu l. 1902. Ta overtura je v temah kakor tudi v izpeljavi zelo preprosta, in ne morem o njej trditi, da bi bila na naše poslušalce napravila posebno slovesen in močen vtis. Bolj interesantna in bolj naširoko zamišljena, sploh krepkejša n veličastnejša je gotovo overtura „Kosovo“, zložena v Belgradu l. 1872. in spominjajoča na žalostni boj, ki je bilo v njem uničeno srbsko carstvo po Turkih l. 1389. — Obe ti dve orkestralni točki je dokaj dobro izvedla „Slov. Filharmonija“ pod vodstvom novega kapelnika, g. Edv. Czajaneke.

Tri samospeve: „Dve utvi“, „Strunam“ in „Kam?“, zložene že l. 1860. na Dunaju, je z gorkim občutkom zapel tukajšnji operni pevec, g. Iličić. Njegov glas je tudi prav prijeten, in bi mu v svrhu večjih in sigurnejših uspehov privoščil le še nekoliko več višine in moči. Lepo ga je spremljal na klavirju učenec Gl. Matice, g. Ravnik.

Romanco „Mlada Jelka“, zloženo l. 1874., je pela sopranistinja gospa pl. Foedranspergova ter je s svojim voljnim, simpatično donečim in prav dobro izsolanim glasom pripomogla sicer enostavni skladbi do celotnega uspeha. G. pl. Foedranspergova je nastopila tudi v krasnem, naravnost elegantno zloženem kvartetu iz spevoigre „Vračara“, ki so v njem razen nje peli še: gospica Maličeva (alt), g. Kovač (tenor) in g. Rumpelj (bas). Vsi štirje so svoje vloge odlično pogodili.

Ženski zbor Gl. Matice je samostojno nastopil z ljubkim, v narodnem tonu zloženim dvospevom »Na tujih tleh«, popolni Matični mešani zbor pa je zapel znano, a vedno lepo, mehko in sanjavo »Tiho luno«. Izvajanje obeh skladb je bilo hvalevredno, le prepogosto fraziranje, t. j. oddeljevanje posameznih period in stavkov v manjše pododstavke in kosčke, je nekoliko motilo. Fraziranje je pri izvajanju katerekoli skladbe neobhodno potrebno; s prepogostim fraziranjem se pa ruši enota in kolikortoliko oslabi učinek skladbe.

Krona častnega večera v glasbenoumetniškem oziru je bil zbor ciganov iz spevoigre »Vračara«. Pri tej točki je dvorana takorekoč oživila. Ta mešani zbor s spremljanjem orkestra je zares glasba, je užitek prve vrste. Živa kot le kaj je ta glasba, originalna, tudi v formalnem oziru čudovito lepo zaokrožena, že kot zbor dobra, z orkestrom seveda pa še bolj izvrstna. Obžaloval sem le, ker je niso ponovili. Občinstvu je izredno ugajala, in bo Gl. Matica prav storila, če spravi to Jenkovo delo še večkrat na oder.

Kot zadnji točki sta bila na sporedu še dva moška zbora: »Vabilo« in »Naprej«. »Vabilo« je brezdvomno eno izmed boljših Jenkovih del in je tudi topot našlo v zelo številnem moškem zboru Gl. Matice izborne izvajalce. Vendar — vsaj zdi se mi tako — je bil vtis pri prvem izvajanju v lanski sezoni večji.

In zdaj še »Naprej«. Ta je občinstvo zopet podžgal. Pevci so ga morali na splošno željo ponovno izvajati. Pri dvakratnem zaporednem ognjevitnem in dovršenem izvajanju »Napreja« je imel vsakdo najlepšo priliko prepričati se o lepoti in markantnosti naše narodne himne. Prepeva je skozi slovenski duh. To je ena njenih poglavitnih vrlin. In ravno vsled pristno slovenskega značaja se je »Naprej« Slovencem tolikanj priljubil. Ta himna, ki je navduševala Slovence že petdeset let, naj nas navdušuje za naš narod in našo zemljo še naprej!

Davorinu Jenku pa kličem: Če Te Srbi in Hrvatje ljubijo in se Ti klanjajo, mi Slovenci Te ljubimo še bolj iskreno. Saj si naš in Tvoja slava, ki jo uživaš pri naših južnih bratih, je tudi naša slava. *Stanko Premrl.*

* * *

Davorin Jenko je bil rojen 10. nov. 1835 v Dvorju na Gorenjskem. Mladostna in gimnazijska leta je preživel doma in v Trstu, odkoder je, gnan od želje po strokovnem študiju, odšel na Dunaj. Minilo je precej časa, preden se je toliko sprijaznil z Justinijanovim zakonikom in drugimi pravnozgodovinskimi viri, da je mogel napraviti prvi državni izpit. Že takrat se je v njem krepko oglašal umetniški poklic. Kmalu je »Slovensko pevsko društvo«, ustanovljeno l. 1859., zapelo vrsto pesmi, ki so nadaleč raznesle Jenkovo slavo: »Pobratimija«, »Hej rojaki«, »Strunam«, »Tiha luna« in druge. »Naprej« je Jenko komponiral eno leto pozneje (1860); sam nam pripoveduje, kako se je to zgodilo: Dolgo časa je že iskal primernega napeva, a ga ni mogel dobiti; a nekega dne ga zloben članek stare »Presse« proti Slovencem, ki ga je bral v kavarni, tako razburi, da vrže časopis proč in odhiti v Prater. Zunaj je bil krasen majniški dan; Jenko drvi v sveti jezi po ulicah in v trenutku se oglasi v srcu dolgo iskana melodija; umetnik stopi v gostilno »Zum Hirschen« in jo hitro napiše na kosček papirja. To je bil rojstni dan naše narodne himne. Izvajali so jo prvič 22. okt. l. 1860. na Dunaju.

Po štirih letih se je Jenko slednjič poslovil od pravnega študija in dobil po posredovanju tedanjega direktorja dunajskega konservatorija službo pevovodje v Pančovi. Pozneje je postal pevovodja »Belgrajskega pevskega društva«

in l. 1871. kapelnik narodnega gledališča v Belgradu. Srbi se mu imajo zahvaliti za mnoge kompozicije, ki se pojejo sedaj med vsemi slovanskimi narodi, kot »Sabljo moja dimiščijo«, »Što čutiš, Srbije tužni« itd.

18950

† Marija Konopnicka.

Poljskemu narodu sta letos v kratkih presledkih, druga za drugo, umrli glavni predstaviteljci ženskega delovanja na slovstvenem polju: Elza Orzeszkowa (Ožeškova) in Marija Konopnicka.

Dne 8. septembra je raznesel brzozjav po vsem svetu, da je istega dne ob 5. uri 15 minut zjutraj v zdravilišču Kiselki pod Levovom umrla velika poljska pisateljica svetovne slave Marija Konopnicka.

Marija Konopnicka, rojena Vasiljevka, je zagledala luč sveta v Sieniatkah (Šenjontkah) leta 1846. Šolala se je od začetka v gubernialnem mestu Kališu na Rusko-Poljskem, pod skrbnim nadzorstvom svojega očeta, ki je izgubil ženo in potem vso svojo ljubezen izlil na otroka. Potem je obiskovala v Varšavi neki penzionat, kjer je imela za šolsko tovarišico poznejšo drugo slavno pisateljico Elzo Orzeszkovo. Leta 1862. se je omožila z veleposestnikom Jožefom Konopnickim v Bronovu v lenčickem kraju na Poljskem.

Že zgodaj se je pričela pečati s pisateljevanjem. Z zanimanjem je čitala stare poljske kronike, ki so se nahajale v bronjevski knjižnici, opazovala je pa tudi marljivo življenje v široki prirodi in v nizkih kmetskih kočah. Obiskovala je preprosto ljudstvo v njegovih stanovanjih, poslušala njegove pripovedke in pesmi, opazovala njegovo trpljenje in življenje. Usoda revnega kmetskega ljudstva in razkošje bogate prirode božje je naredilo globok vtis na njeno mlado dušo ter ustvarilo podlago njene poezije. Sočutje z ljudstvom in veselje nad prirodo božjo se je zlilo v njenih prsih v ono mogočno poezijo, ki se je razlegla po vseh poljskih krajih in prodira vedno dalje v tihe kmetske kočje.

Leta 1875. je šla krepit svoje zdravje v Ščavnico pod Visoko Tatro, kjer so mogočne gore in v divji prirodi živče, od kulture še nedotaknjeno ljudstvo istotako naredili silen vtis na njeno dušo.

Pozneje je prodala svojo vas in živela večinoma v Varšavi. Od leta 1890. je potovala mnogo po tujini ter si ogledala Nemčijo, Francijo in Italijo, kar je silno vplivalo na njeno slovstveno delovanje in na razvoj njenih idej. Leta 1902. je obhajal poljski narod 25letni jubilej njenega slovstvenega delovanja. To je bila ena največjih narodnih slavnosti poljskih v zadnjih letih. Pri tej priliki ji je podaril hvaležni narod posestvo Žarnovec med Jaslom in Krosnom pod Karpati v letno bivališče.

Toda velika pisateljica je samo sedem let preživela ta svoj jubilej. Njeni izmučeni duši ni bilo dano, da bi več časa uživala tako zaželjeni mir. Njeno srce je prenehalo biti veliko prezgodaj za svojo domovino in za svoje ljudstvo.

Konopnicka sicer ni imela prave katoliške vzgoje in njeno srce ni poznalo duha naše vere. Pod rusko vlado, kjer je katoliška vera tako zatirana in prebivalstvo nima prilike, da bi občutilo vse blagonsno delovanje katoliške vere in jim v nasprotnih solah že zgodaj vcepijo razne predsodke, se večkrat zgodi, da ljudje, ki so po svojem srcu popolnoma katoličani, napačno sodijo katoličanstvo, katerega ne poznajo.

Tako je bilo tudi s Konopnicko.

Mislila sicer ni z nami, toda njeno srce je bilo popolnoma katoliško, veliko in toplo čuteče za svojega sobrata. Zlasti v mladosti prekipeva njena boleš včasih skoraj do